

ЛАТИНСКА СОМАТСКА ФРАЗЕОЛОГИЈА: ФРАЗЕМИ СО КОМПОНЕНТА PECTUS ВО РИМСКИОТ SERMO AMATORIUS

Светлана Кочовска

Институт за класични студии,
Филозофски факултет, Скопје

Клучни зборови: латинска фразеологија, соматски фраземи, *pectus*

Резиме: Предмет на ова истражување се латинските фраземи со лексемата *pectus* (*гради, граден кош*) како нивна основна компонента. Истражувањето е спроведено врз корпус од латински книжевни текстови со љубовна тематика. Се состои од целокупниот опус на Плаут, Катул, Тибул, Пропертиј и Овидиј.

Анализата на употребите на лексемата *pectus* во избраниот корпус упатува на тоа дека Римјаните градниот кош го концептуализирале како центар на умствената енергија (*pectus alicui sapit, sapere aliquid pleno pectore, in pectore rem volutare, in pectore aliquid fovere, recolligere rem pectore* etc.), како седиште на емоциите и на карактерните особини (*pectus alicui ardere, aliquis pectore uri, pectora trepidare/pavere [formidine/metu], pectus alicui perescere, pectus alicui virere felle* etc.) и како еквивалент на поимот човек (*pectora nota, pectora fidissima, pectora selecta*).

Соматските фраземи, или фраземите во кои една од компонентите е некој дел од човечкото тело, во лингвистиката имаат третман на јазична универзалија. Нивното присуство во фразеолошкиот состав на секој јазик се должи на фактот што перцепцијата на човекот за светот, неговата имагинација и емоции, не произлегуваат само од рационалната димензија туку и од телесното искуство. Делот од телото што во индо-европските јазици најчесто метафорично се концептуализира како центар на емоциите, меѓу кои и љубовта, е срцето. Резултат на ваквата концептуализација на срцето се фразеолошките изрази со компонента *срце*, потврдени во многу јазици.¹ Во

---

¹ Парадигма за соматски фразеолошки изрази со компонента *срце* во македонскиот јазик се: *има/нема срце, човек без срце, на срце му/и лежи, си зема при срце, срцето му/и го скрши* итн. (Види, на пример, Велјановска, 2006: 91-93) Во англискиот јазик, пак, пример за вакви изрази се: *have a heart, have no heart for something, a heart of gold, a heart of stone, break (someone's) heart, lose heart, from the bottom of my heart* etc. (Види Sinclair et al. 1995: 199-201.)

латинскиот јазик, исто така, се среќаваат фраземи со компонента *срце* (лат. *cor*),¹ но далеку побројни од нив се фраземи со компонента *pectus* „граден кош“, „гради“. Предмет на ова истражување се структурните и семантичките одлики на овие фраземи во корпус од книжевни текстови со љубовна тематика.

Корпусот, овде означен како *sermo amatorius* или љубовен дискурс, се состои од целокупниот опус на Плаут, Катул, Тибул, Пропертиј и Овидиј. Според сферата на употреба, сите идентификувани фраземи во овој корпус, претставуваат книжевни фраземи. За книжеvnата фразеологија е карактеристично тоа што таа може да содржи и често содржи и нестандартни фраземи, односно, фраземи што се дело на авторот на книжевниот текст. Во однос на нивните лексичко-граматички особености, овие фраземи се идентични со стилски неутралните, дијалектните, жаргонските и разговорните фраземи: претставуваат зборовни состави со едно лексичко значење, чија примарна одлика е семантичката транспозиција на една или на сите компоненти на зборовниот состав. Поради нискиот индекс на фреквентност, книжевните фраземи се помалку стабилни од другите и се подложни на поголема варијантност. Сепак, со оглед на тоа што индексот на фреквентност е променлива категорија, и овие фраземи имаат предиспозиции, во определен историски миг од развојот на јазикот, да се конвенционализираат и во неговиот фразеолошки состав да стекнат статус на стандардни и стилски неутрални фраземи. Парадигма за такви фраземи се, на пример, фраземи што потекнуваат од грчката и римската митологија, како *Пандорина кутија*, *Дамоклов меч*, *Сизифов труд*, *јаболко на раздорот*, *Танталови маки* итн. Овие изрази во фразеолошкиот состав на многу јазици стекнале статус на стандардни и стилски неутрални фразеолошки изрази.

Денотативното значење на именката *pectus*, *-oris* n. е *граден кош* или *гради* на човек или на животно. Поради можната етимолошка врска со глаголот *pecto*, *pexi*, *pehim* 3 „чешлам“, според Ерну и Меје, *pectus* е веројатно означител на влакнестиот дел од трупот². Почесто, во теоријата што ја третира анатомијата на човечкото тело отколку во лингвистиката, етимологијата на *pectus* се врзува со именката *pecten*, *-inis* m. „чешел“, која е дериват на глаголот *pecto* „чешлам“. Врската меѓу *pectus* „граден кош“ и *pecten* „чешел“ се аргументира со сличноста на ребрата, што го образуваат градниот кош, со запците на чешелот (Srebnik, 2002: 41). Единствените можни паралели од другите индоевропски јазици, што се посочуваат во теоријата, се: староирското *ucht* – *гради*, *пазува*, кое потекнува од некоја основа *ruktu, и тохарскиот дуал: *A pāššām* – *гради*. Во поновата теорија, релацијата што се воспоставува меѓу тохарскиот дуал и латинското *pectus* се смета за неоснована.³

---

¹ На пример, *cor dolere*, *cordi esse alicui*, *cor lienosum*, *cor miserum*, *carus cordi esse* etc.

² Ernout-Meillet, 2001: 491.

³ Види Vaan, 2009: 453.

Анализата на употребите на *pectus* во корпусот упатува на тоа дека Римјаните градниот кош го концептуализирале:

- (1) како центар на умствената енергија,
- (2) како седиште на емоциите и карактерните особини и
- (3) како еквивалент на поимот *човек*.

Фраземите со компонента *pectus* се резултат на десемантизацијата или на семантичкото преобликување на лексемата, до коешто дошло поради овие три различни метафорични концептуализации на градниот кош.

(1) Фраземите во кои градниот кош се концептуализира како центар на умствената енергија се споредливи со фраземите со компонента *глава*, *ум* или *памет*, во македонскиот јазик, какви што се, на пример, *му фаќа/сече умот*, *му влегува во глава*, *го изгуби умот*, *му паѓа на памет* и слични. Во македонскиот превод на *Miles Gloriosus* на Плаут, фраземата *pectus alicui sapit* (Pl. MG. 784-6, Pl. *Vacch.* 659, *Trin.* 90), буквално *некому градниот кош му е разборит/умен*, е преведена со фраземата *му/ѝ работи главата*:

dum modo/eam des quae sit quaestuosa, quae alat corpus corpore,
cuique sapiat pectus; (Pl. MG. 784-6)
само да ми дадеш таква што е лакома, со тело убаво,
на која ѝ работи главата;¹

Оваа фразема, освен со изразот *му работи главата*, би можела да се преведе и со фраземите: *му сече умот/му фаќа црпката* и сл. Слични во однос на концептуализацијата на градниот кош се фраземите: *sapere aliquid pleno pectore* (Pl. *Epid.* 286), буквално: *да разбираш нешто со полни гради* или *да разбираш нешто во целост*; *in pectore rem volutare* (Pl. *Capt.* 781): *да тркалаш нешто во градите* или *да размислуваш за нешто*; *in pectore aliquid fovere* (Pl. *Vacch.* 1076): *да загреваш/да стоплуваш нешто во градите* или *да размислуваш за нешто*; *recoluere rem pectore* (Cat. 63. 44-5): *повторно да обработуваш некоја работа во градите* или *да преиспитуваш нешто во себе/да размислуваш за нешто*; *pectus alicui mutabile esse* (Ov. *Met.* 2. 145) – *некому градниот кош да му биде променлив/непостојан*, односно *некој често да го менува мислењето /намерите* и *aliquid alicui pectus opscurare* (Pl. *Trin.* 667) – *нешто да ти го затемни градниот кош* или *нешто да ти го помати умот*. Во една употреба, токму именката *amor* „љубов“ е субјект во фраземата *aliquid alicui pectus opscurare*:

scio te sponte non tuapte errasse, **sed amorem tibi pectus opscurasse;** (Pl. *Trin.* 667)

---

¹ Т. М. Плаут. 2004. *Војникот фалбаџија*. Превод од латински, белешки и предговор: Маргарита Бузалковска-Алексова. Профундум: Скопје, стр. 64.

знам дека не си згрешил своеволно, туку дека **љубовта ти го поматила умот.**¹

(2) Освен како центар на умствената енергија, градниот кош во римската книжевност се концептуализира и како центар на емоциите. Љубовта, радоста, тагата, стравот, надежта, грижите, сомнежите, гневот и сè она што е дел од интимниот свет на човекот е сместено во градниот кош. Колокациите на *pectus* и на *amor*: „љубов“, на пример, упатуваат на тоа дека Римјаните љубовта ја доживувале како нешто што ги допира градите (Ov. *Met.* 9. 720), се излева како дожд во нив (Pl. *Most.* 143, 164), ги гори или ги распламтува (Ov. *Am.* 2. 10. 31) и ги мачи или ги вознемирува (Ov. *Am.* 1. 2. 8; 3. 2. 40, Prop. 3. 20. 6 etc.). Манифестација на концептуалната метафора *љубовта е оган* (Kövences, 1986: 84-6), која е една од најчестите концептуални метафори со ентитет *љубов* во западната култура, се фраземите: *pectus alicui ardere*: „некому да му горат градите“ (Pl. *Merc.* 600; Ov. *Met.* 12. 220), *aliquis pectore uri*: „некој да гори во градите“ (Ov. *Met.* 1. 495) и *flamma in pectore alicui urere*: „во градите некому да му гори оган“ (Cat. 61. 170). Овие три фраземи се истозначни: да ти горат градите, да ти гори во градите или да ти гори оган во градите, значи да чувствуваш силна страст или копнеж кон некого. На овие фраземи во македонскиот јазик им соодветствуваат фраземите со компонентата *срце* какви што се: *срцето ми гори, во срцето ми гори оган, срцето ми го изгоре* и слични, но во поезијата и во преводната книжевност од латински јазик се среќаваат и фраземи со исто значење со компонентата *гради*:

sic deus in flammas abiit, sic **pectore toto**
urit et sterilem sperando nutrit amorem. (Ov. *Met.* 1. 455-6)
таков пламен го обезеде Фојба, **му гореа гради,**
љубовта јалова ја потхрануваше залудна надеж.²

Градите, освен што можат да горат, можат и да треперат (*pectora trepidare/pavere*), да се скиселат (*pectus peracescere*), да позеленат од жолч (*pectus virere felle*), да се кинат од нешто (*pectus carpi aliquo*), да бидат полни со нешто (*pectus onustum aliquo, pectus abundare aliquo*) или да бидат без нешто (*pectus carere aliquo*). Треперат секогаш од ужас или страв. Фразеолошкиот израз *pectora trepidare/pavere [formidine/metu]* (Ov. *Met.* 2. 66, 9. 248): „градите треперат/се тресат [од ужас/страв]“, е опис на физиолошките симптоми на стравот и произлегува од базичната концептуална метафора за стравот – *стравот е студ*, дефинирана од Ковечеш (Kövences, 2005: 289).³

¹ Преводот од латински е на авторката на текстот.

² Овидиј Насон. *Преобразби*. Препев од латински: Љубинка Басотова. Три: Скопје, 2002, стр. 24.

³ Базичната концептуална метафора: *Стравот е студ*, е потврдена во многу јазици. Од оваа метафора, во македонскиот јазик, на пример, произлегува фразеолошкиот израз: *се тресе од страв*. Види Мирчевска-Бошева, 2011.

Фраземата *pectus alicui peracescere* (Pl. Aul. 468), буквално: „некому градите да му се скиселат“, не значи „некој да се онерасположи/да се скисели“, туку значи „некој да се налути/да се разгневи“. Слична на оваа фразема, во смисла на тоа што претставува опис на градниот кош кој, условно, се темели врз сетилно искуство, е фраземата *pectus alicui virere felle* (Ov. Met. 2. 777), буквално: *некому градите да му бидат зелени од жолч* или *некој да биде пакосен/злобен*. Оваа фразема се разликува од фраземата *pectus alicui peracescere*, во однос на тоа што во неа описот на градниот кош се базира врз доживување „искусено“ преку сетилото за вид, а не преку сетилото за вкус. Значењето на оваа фразема, *некој да биде злобен*, произлегува оттаму што жолчта (лат. fel) Римјаните ја поврзувале со пакоста и злобата.¹ Градите можат да позеленат од жолчта што е во нив, односно од пакост и од злоба, бидејќи оваа горчлива течност што ја лачи црниот дроб има жолто-зеленикава боја. Освен што можат да треперат, да се скиселуваат и да зеленеат, градите можат и да се кинат: *pectus alicui carpi aliquo* (Prop. 3. 5. 3) – „некому да му се кинат градите по нешто“. Да ти се кинат градите, значи нешто силно да посакуваш или да копнееш по нешто. Фраземите *aliquis pectus onustum laetitia lubentiaque portare* (Pl. Stich. 276): „некој да носи гради натоварени со радост и со задоволство“, односно „некој да е многу радосен и задоволен“, *pectus alicuius abundare laetitia* (Pl. Stich. 279): „нечи гради да вријат од радост“ или „некој да е многу радосен“ и *pectus alicuius carere labe* (Ov. Am. 3. 5. 44): „нечи гради да бидат без срам“ или „некој да е бесрамн“ се, веројатно, најиндикативни во однос на концептуализацијата на градниот кош како место во кое се складирали чувствата. Слична на овие фраземи, во однос на концептуализацијата на градниот кош, е и фраземата *in pectus alicui inicere metum*, буквално: „некому да му фрлиш страв во градите“, односно: *да исплашиш некого* (Pl. Cas. 589).

Потврда за метафоричната концептуализација на градниот кош како центар на емоциите се и т.н. придавски фраземи, кои се најбројни во корпусот. Градите, освен што можат да бидат голи, снежнобели, покриени со плашт, крвави или прободени, можат да бидат и: лишени од љубов или без љубов – *pectus viduum amoris* (Ov. Am. 3. 10. 18), лишени од верност – *pectus orba fide* (Ov. Am. 2. 2. 42), радосни – *pectus laetans* (Cat. 64. 221), тажни – *pectus maestum* (Cat. 64. 202), *pectus lugubre* (Ov. Her. 10. 145), храбри – *pectus forte* (Cat. 64. 339), преплашени – *pectus timidum* (Pl. Epid. 533, Ov. Met. 11. 448), тесни – *pectus angustum* (Ov. Ars. am. 3. 274, Prop. 2. 1. 40), огорчени или скршени – *laesum pectus* (Ov. Met. 9. 535), сурови – *pectora dura* (Ov. Met. 14. 693, 14. 758), изморени/истоштени од грижи или од љубов – *pectus fatigatum/fessum [curis, amore]* (Ov. Am. 3. 11a 2) etc. Квалитативната придавка во овие придавски синтагми е носител на фразеолошкото значење: *pectus viduum amoris habere*, буквално: *да имаш гради лишени од љубов*, значи *да не чувствувааш љубов* или *да не умееш да љубиш*; *pectora orba fide habere* – *да имаш гради лишени од верност*, односно: *да бидеш неверен*, итн. Многу од

¹ Види Onians, 1951: 88-9.

овие придавски синтагми се дел од конструкции во кои предикатот не е дел од фраземата: *mulier timido pectore* (Pl. *Epid.* 533): „жена со преплашени гради“ или „преплашена жена“, *coniunx immemori pectore* (Cat. 64. 123): „сопруг со заборавни/неблагодарни гради“, односно: неблагодарен сопруг; *index laesi pectoris*: „доказ за ранетото/за скршеното срце“ (Ov. *Met.* 9. 535), итн. Во некои случаи, придавската синтагма е дел од предлошки израз: *in pectore forti* – во јуначките гради (Ov. *Met.* 754).

Во групата на придавски фраземи, во кои градниот кош се концептуализира како центар на емоциите, припаѓа и фраземата: *toto pectore*, која е мошне фреквентна во корпусот. Во однос на значењето, оваа фразема е споредлива со македонските фраземи „од сè срце“ или „со сета душа“.¹ Се среќава во изразите: [*ex*] *toto pectore laetari* – „да се радуваш со цели гради“ или „искрено/од сè срце да се радуваш“/, „да се радуваш со сета душа“ (Ov. *Ep.* 1. 8. 63), *toto pectore gratari* (Ov. *Met.* 9. 244): „искрено/од сè срце да се заблагодаруваш“/, „да се заблагодаруваш со сета душа“, *toto pectore incumbere* (Ov. *Ep.* 3. 1. 39): „искрено/од сè срце да се заложеш/да се посветиш“/, „да се посветиш со сета душа“. Аблативот за начин: *pectore*, може да стои и без атрибутот: *toto* (Pl. *Pseud.* 44). Релацијата меѓу варијантите *pectore* и *toto pectore* е идентична на релацијата меѓу фраземите „од срце“ и „од сè срце“ или „со душа“ и „со сета душа“ во македонскиот јазик.

Градниот кош се концептуализира како центар на емоциите и во фраземите *pectus habere* (Ov. *Am.* 3. 3. 42): „да имаш граден кош“ и *sine pectore esse* (Ov. *Her.* 16. 307, *Met.* 13. 290): „да бидеш без граден кош“. Да имаш или да немаш граден кош, значи да го имаш или да го немаш центарот за чувствување, односно да имаш или да немаш чувства. Овие две антонимни фраземи соодветствуваат на македонските фраземи „да имаш срце“ и „да бидеш човек без срце“:

di quoque habent oculos, di quoque pectus habent! (Ov. *Am.* 3. 3. 42)
„боговите имаат очи / гледаат, боговите **имаат срце**“.²

(3) Третиот тип фразеолошки изрази се фразеолошките изрази во кои градниот кош е еквивалент на поимот *човек*. Овие фраземи се секогаш придавски и именката *pectus* во нив секогаш стои во множина: *pectora nota* (Prop. 4. 7. 64): „познати луѓе“, *pectora fidissima* (Ov. *Met.* 3. 58): „најверни луѓе“, *pectora selecta* (Ov. *Fast.* 5. 71): „избрани луѓе“. Именката *pectus* во нив е употребена на сличен начин како што е употребена именката *душа* во фразеолошките изрази: *ситна душа* – „ништожен човек/човек со тесни погледи“, *напатена душа* – „човек што многу страдал“, *продадена душа* – „човек што може да направи сè за пари“, итн. Исто како и во македонските

¹ Види: Велјановска, 2006: 92.

² Преводот од латински е на авторката на текстот.

фраземи со компонента *душа*, и во овие фраземи носител на фразеолошкото значење е придавката што стои како атрибут покрај *pectus*:

'aut ultor vestrae, **fidissima pectora**, mortis,
aut comes' inquit 'ero. (Ov. *Met.* 3. 58)
„Ил' ќе ја одмаздам вашата смрт, **о другари верни**,
ил ќе се придружам кон вас!“ рече.¹

Од трите метафорични концептуализации, потврдени врз основа на идентификуваните фраземи, произлегуваат конотативните значења на *pectus* – глава, ум, памет, срце, душа и човек. Во фраземите што настанале поради концептуализациите на градите како центар на умствената енергија и на емоциите, семантичката транспозиција е резултат на метафора. Во фраземите, пак, во кои *pectus* се изедначува со поимот човек, семантичката транспозиција е резултат на синегдоха– замена на целото со дел (*pars pro toto*). Конотативните значења на *pectus* се изведени врз основа на соодветност на концептуализацијата, па во таа смисла, тие не се универзални, туку се соодветни само за јазик во чија култура концептуализациите на поимите глава, ум, памет, срце или душа, соодветствуваат на некоја од концептуализациите на *pectus* во латинскиот јазик.

ЛИТЕРАТУРА:

Извори:

- Catullus. 1988. translated by Francis Warre Cornish, *Tibullus*. Translated by J. P. Postgate, *Pervigilium Veneris*. Translated by J. W. Mackail (second edition), Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Ovid. 1929. *Art of Love. Cosmetics. Remedies for Love. Ibis. Walnut-tree. Sea Fishing. Consolation*. Translated by J. H. Mozley. Revised by G. P. Goold. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Ovid. 1914. *Heroides and Amores*. With an English translation by Grant Showerman, London: William Heinemann, New York: The Macmillan Co..
- Ovid. 1951. *Metamorphoses*. With an English translation by Frank Justus Miller, in two volumes, volume I (books I-VIII), Cambridge, MA: Harvard University Press, London: William Heinemann LTD.
- Ovid. 1916. *Metamorphoses*. With an English translation by Frank Justus Miller, in two volumes, volume II (books IX-XV), London: William Heinemann, New York: G. P. Putnam's Sons.
- Ovid. 1959. *Fasti*. With an English translation by Sir James George Frazer, London: William Heinemann LTD, Cambridge, MA: Harvard University Press.

---

¹ Овидиј Насон. *Преобразби*. Препев од латински: Љубинка Басотова. Скопје: Три, 2002, стр. 73.

- Plautus. 1918. *Amphitryon, The comedy of asses, The pot of gold, The two Bacchises, The Captives*. With an English translation by Paul Nixon, in four volumes, volume I, London: William Heinemann, New York: G. P. Putnam's sons.
- Plautus. 1916. *Casina, The Casket Comedy, Curculio, Epidicus, The two Menaechmuses*. With an English translation by Paul Nixon, in five volumes, volume II, London: William Heinemann, New York: G. P. Putnam's sons.
- Plautus, *The Merchant, The Braggart Warrior, The Haunted House, The Persian*. With an English translation by Paul Nixon, in five volumes, volume III, London: William Heinemann, New York: G. P. Putnam's sons, 1924.
- Plautus. 1980. *The little Carthaginian, Pseudolus, The Rope*. With an English translation by Paul Nixon, in five volumes, volume IV, Cambridge, MA: Harvard University Press, London: William Heinemann LTD.
- Propertius*. 1916. With an English translation by H. E. Butler, London: William Heinemann, New York: G. P. Putnam's Sons.

Користена литература:

- Ernout. Alfred. Meillet Alfred. 2001. *Dictionnaire étymologique de la langue Latine*. Paris: Klincksieck.
- Kövecses. Zoltán. 2005. *Metaphor in Culture: Universality and Variation*. Cambridge UK: Cambridge University Press.
- Мирчевска-Бошева. Биљана. 2011. „Метафората во јазичната концептуализација на емоциите (со посебен осврт на фраземите со значење *страв* во македонскиот и во рускиот јазик)“. *Philological Studies* 9/2 (2011): 323-9.
- Onians. Richard Broxton. 2001. *The Origins of European Thought: about the Body, the Mind, the Soul, the World, Time, and Fate*. Cambridge UK: Cambridge University Press, 1951.
- Овидиј Насон. 2002. *Преобразби*. Препев од латински Љубинка Басотова. Три: Скопје.
- Плаут Тит Макиј. 2004. *Војникот фалбаџија*. Превод од латински, белешки и предговор Маргарита Бузалковска-Алексова. Скопје: Профундум.
- Sinclair. John. Fox Gwyneth and Rosamund Moon. 1995. *Collins COBUILD idioms dictionary*. London: Harper Collins Publishers Ltd.
- Srebnik. Herbert H. 2002. *Concepts in Anatomy*. Norwell MA: Kluwer.
- Vaan. Michiel de. *Etymological Dictionary of Latin and the other Italic Languages*. Leiden-Boston: Brill, 2008.
- Велјановска. Катерина. 2006. *Фразеолошките изрази во македонскиот јазик: со осврт на соматската фразеологија*. Куманово: Македонска ризница.

Svetlana Kochovska

**SOMATIC PHRASEOLOGY IN LATIN: IDIOMS WITH THE
LEXEME *PECTUS* IN THE ROMAN SERMO AMATORIOUS**

Keywords: Latin phraseology, somatic idioms, *pectus*

Summary: The aim of this paper is to give a brief overview of the Latin idioms with the lexeme *pectus* ('a breast') as a main component. The study is based on a corpus of Latin literary texts which share love as a theme. It includes the complete works of Plautus, Catullus, Tibullus, Propertius and Ovid.

The study of the uses of the lexeme *pectus* in the selected corpus shows that the Romans conceptualized the breast as a seat of human intellectual capacities (*pectus alicui sapit, sapere aliquid pleno pectore, in pectore rem volutare, in pectore aliquid fovere, recollere rem pectore* etc.), as a seat of emotions and character traits (*pectus alicui ardere, aliquis pectore uri, pectora trepidare/pavere [formidine/metu], pectus alicui peracescere, pectus alicui virere felle* etc.) and as an equivalent to the notion of man (*pectora nota, pectora fidissima, pectora selecta*).